

Warszawa, 30 kwietnia 2019 roku

Centrum Ochrony Mokradel

Sprawozdanie merytoryczne z działalności w 2018 roku

1. CZYNNA OCHRONA PRZYRODY Z UDZIAŁEM WOLONTARIUSZY

W roku 2018 działania ochrony czynnej z udziałem wolontariuszy związane były z ochroną muraw kserotermicznych w Mielniku poprzez wypas owiec, a także kontynuacją ochrony czynnej murawy kserotermicznej na Górze Sosnówce k. Chęcín. Działania związane z pracą wolontariuszy przy ochronie czynnej koordynowali: Paweł Pawlikowski, Magda Galus, Jan Kucharzyk i Łukasz Kozub. Akcja czynnej ochrony mechowiska nad Kunisianką wyjątkowo, ze względów organizacyjnych, została przeniesiona z grudnia 2018 roku na styczeń 2019 roku, nie została więc ujęta w sprawozdaniu.

Murawy w Mielniku

Murawy w Mielniku stanowią najważniejszą ostoję roślinności kserotermicznej w północno-wschodniej Polsce, a wiele gatunków roślin i zwierząt osiąga tu granicę zasięgu. Do najcenniejszych składników flory mielnickich muraw, objętych przez Stowarzyszenie kompleksową ochroną czynną, należą np. obuwik pospolity, sasanka łąkowa, ostrołódka kosmata, zawilec wielkokwiatowy, goryczka krzyżowa, aster gawędka i miodunka wąskolistna.

Działania Stowarzyszenia związane z ochroną muraw w Mielniku stanowią kontynuację i zapewniają trwałość efektów projektu „Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych w rezerwach przyrody na Mazowszu i Podlasiu”. W 2018 roku Stowarzyszenie prowadziło ekstensywny wypas owiec (wrzosówek) na Górze Rowskiej, Górze Piaszczanej oraz po raz pierwszy na nowo ogrodzonym pastwisku w zespole przyrodniczo-krajobrazowym Głogi. W rezerwacie przyrody Góra Uszeście oraz na pozostałej części murawy na Głogach, objętej czynną ochroną, ale jeszcze nie ogrodzonej, stosowano ręczne wykaszanie oraz usuwanie zarośli i odrostów. Ochroną czynną objęta została powierzchnia łącznie ok. 6 ha. Działania

Stowarzyszenia na omawianym terenie nie byłyby możliwe bez życzliwego podejścia, pomocy i wsparcia mieszkańców Mielnika, a także pracowników Urzędu Gminy Mielnik.

Podczas majówki grupa wolontariuszy CMok ogrodziła połowę murawy w zespole przyrodniczo-krajobrazowym Głogi, by można było tam wypasać owce. Wypas na Głogach rozpoczął się 23 czerwca i w trakcie pierwszego tygodnia wypasu stadem wrzosówek opiekowała się stała wolontariuszka Stowarzyszenia, Marta.

We wrześniu (20-23) zorganizowaliśmy w Mielniku akcję czynnej ochrony muraw, w której wzięło udział dziewięciu wolontariuszy Stowarzyszenia. Wspólnym wysiłkiem udało nam się ręcznie wykosić niedojady po pierwszym sezonie wypasu owiec w ogrodzonej części Głogów, wykosić cały obszar jeszcze nie ogrodzonej części Głogów, a także wykosić niedojady na Górze Rowskiej.

W ciągu roku, członkowie Stowarzyszenia (Magda Galus i Paweł Pawlikowski) wielokrotnie odwiedzali Mielnik, by organizować wypas i dbać o dobrostan zwierząt.

Na szczególne podziękowania zasługuje także dwójka wolontariuszy, Ewelina i Dominik, których pomoc była nieoceniona podczas odrobaczania owiec i wykonywania korekcji raciczek w listopadzie, na zakończenie sezonu wypasu.

Góra Sosnówka k. Chęcín

W obrębie dzierzawionej przez Stowarzyszenie działki w Chęcínach znajdują się jedne z najlepiej zachowanych w regionie Gór Świętokrzyskich płatów muraw kserotermicznych, z jednym z najliczniejszych w Polsce stanowisk storczyka drobnokwiatowego. Właśnie tam, w dniach 10-11 marca, prowadziliśmy działania ochrony czynnej z udziałem wolontariuszy. W trakcie prac usuwaliśmy zacieńające murawę młode osobniki sosny oraz wygrabialiśmy gromadzącą się na niej martwą materię organiczną. W akcji wzięło udział łącznie 9 osób.

2. DZIAŁALNOŚĆ W RAMACH WETLANDS INTERNATIONAL EUROPEAN ASSOCIATION

Centrum Ochrony Mokradeł kontynuowało w 2018 roku swoje zaangażowanie w międzynarodowej organizacji Wetlands International – European Association. Udział polegał przede wszystkim na konsultowaniu działań WI-EA poprzez pocztę e-mail oraz telekonferencje, a także udział w elektronicznych spotkaniach członków Zarządu. Działalność WI-EA skupiała się w 2018 roku na monitorowaniu wykonywania prawodawstwa UE w

zakresie ochrony wód i mokradeł, lobbowania na rzecz ochrony rzek, w tym w szczególności w ramach 'Fitness check' Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wspólnie z WI-EA, CMok zorganizował wydarzenie towarzyszące 24. Konferencji Klimatycznej w Katowicach na temat emisji gazów cieplarnianych z odwodnionych torfowisk.

3. POPULARYZACJA OCHRONY PRZYRODY I DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA

Światowy Dzień Mokradeł 2018 – Bagna i Miasta

Obchody Światowego Dnia Mokradeł odbyły się 3 lutego 2018 roku na Wydziale Biologii UW. Wydział, podobnie jak w latach ubiegłych, był współorganizatorem imprezy wraz z Centrum Ochrony Mokradeł. Program seminarium obejmował aż 13 referatów, wśród prelegentów byli dr Tomasz Majda (Katedra Architektury Krajobrazu, SGGW), Bartosz Smyk (Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne), Guixiang Li (Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii), Katarzyna Nikraszewicz (The Ramsar Convention Secretariat), Ewa Leś (Koalicja Ratujmy Rzeki), dr Andrzej Mikulski (Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii), Eliza Grabowska (Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny), Marek Piwowarski i Łukasz Poławski (Zarząd Zieleni m. st. Warszawy) oraz Paulina Dzierża (reprezentująca, oprócz Stowarzyszenia, Generalną Dyрекję Ochrony Środowiska). Częścią imprezy, tak jak i w latach ubiegłych, był tzw. „Bazar projektów i idei mokradłowych”, w trakcie którego instytucje i stowarzyszenia zajmujące się ochroną mokradeł mogły prezentować swoją działalność. Na stoiskach w ramach „Bazaru idei mokradłowych” prezentowali się m.in.: Biebrzański Park Narodowy, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Koalicja Ratujmy Rzeki, Polskie Biuro REC, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Ogród Botaniczny PAN – CZRB oraz Zakład Ekologii Roślin i Ochrony Środowiska Wydziału Biologii UW. **Popularyzacja działalności Stowarzyszenia na konferencjach i warsztatach**

W dniu 6 czerwca 2018 w Łochowie, w ramach konferencji pt. „Ochrona bioróżnorodności w mazowieckich parkach krajobrazowych – część II” wygłoszone zostało wystąpienie pt. „Czy osuszone torfowiska można odtworzyć? Doświadczenia z Mazowsza i nie tylko”, autorstwa Łukasza Kozuba. Również drugi z prelegentów uczestniczących w ww. konferencji Adam Kapler jest członkiem CMok.

Wystawa Chrońmy Mokradła

Wystawa stworzona w 2015 roku w ramach projektu „Społeczna Ochrona Ekosystemów Rzecznych w Polsce” została (w całości lub częściach) w okresie sprawozdawczym wyeksponowana w następujących miejscach:

- na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS, w tym przy okazji obchodów Dnia Mokradeł (23 lutego 2018) oraz Międzynarodowego Dnia Ziemi i Ogólnopolskiego Dnia Geografa, 20 kwietnia 2018,
- Wydziale Biologii i Biotechnologii UMCS w czerwcu 2018.

W pozostałym okresie wystawa jest prezentowana w korytarzu Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych Uniwersytetu Warszawskiego.

4. WDRAŻANIE PROW 2014-2020

W 2018 roku kontynuowaliśmy podjęte w 2015 zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne na powierzchni 34,20 ha gruntów dzierzawionych przez Centrum Ochrony Mokradeł. Na ponad 32 ha podzielonych na 16 działek rolnośrodowiskowych realizowany jest wariant 4.3/5.3 murawy. Są to murawy kserotermiczne, murawy napiaskowe oraz murawy zawciągowe. 14 powyższych działek znajduje się w Mielniku nad Bugiem. Osiem z nich położonych jest w obszarze Natura 2000 Ostoja Nadbużańska, jedna mieści się w granicach zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Głogi, natomiast trzy w rezerwacie Góra Uszeście. Pozostałe dwie znajdują się w projektowanym rezerwacie przyrody Raj w gminie Solec nad Wisłą. Na pozostałej powierzchni 1,88 ha, podzielonej na 2 działki RSS, realizowany jest wariant 5.6.2 torfowiska. Znajdują się one w miejscowościach Berzniki oraz Buda Ruska na Suwalszczyźnie, w granicach obszaru Natura 2000 Pojezierze Sejneńskie. Są to mechowiska, na których występuje chroniony w ramach Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej storczyk, lipiennik Loesela. Ponadto w 2018 roku stado owiec Stowarzyszenia powiększyło się i obecnie liczy już 29 sztuk.

5. OBÓZ BOTANICZNY

W dniach 20-25 lipca Paweł Pawlikowski zorganizował w Mielniku jedenasty już obóz botaniczny, podczas którego m.in. odbyło się tradycyjne liczenie mielnickich obuwików, a także poszukiwaliśmy nowych stanowisk tych storczyków, rozpoznawaliśmy gatunki roślin typowych dla muraw kserotermicznych oraz dąbrów świetlistych w rezerwacie przyrody Mierzvice, a także eksplorowaliśmy trudno dostępne części zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Głogi oraz rezerwat Góra Uszeście, gdzie potwierdziliśmy po latach występowanie, dawno tam nie notowanego, goździka piaskowego.

6. SERWISY INTERNETOWE

Strona Bagna.pl

Aktualizacją strony Bagna.pl zajmuje się Ewa Jabłońska. Strona funkcjonuje bez zakłóceń, zamieszczane są bieżące informacje na temat ochrony mokradeł i związanych z nią wydarzeń w Polsce i na świecie, w tym o obchodach Światowego Dnia Mokradeł. Aktualizacją danych na podstronie dotyczącej Centrum Ochrony Mokradeł zajmuje się Magda Galus. Hosting i obsługa informatyczna strony są finansowane z darowizny celowej Wiktora Kotowskiego, zadeklarowanej w wysokości 10 000 zł.

Fanpage bagna.pl

W 2018 nastąpił przyrost liczby sympatyków fanpage'a bagna.pl z 2086 do 2442. To oznacza w przybliżeniu jedno polubienie dziennie, przy czym największy wzrost liczby polubień nastąpił w dniach 2 i 3 lutego. Łączna liczba polubień była wyższa, ale w ciągu roku 76 osób zrezygnowało z lubienia fanpage'a.

Dwa główne szczyty aktywności fanów to okolice dnia mokradeł i połowa października, gdy opublikowano rezolucję IMCG ws. Bagien Olmiańskich. Nieco mniejsze piki aktywności notowano również przy okazji innych wpisów. Tym pikom towarzyszyły piki zasięgu wpisów: 10189 2 lutego i 4806 15 października. Podobnie jak w poprzednich latach, cały zasięg wpisów był spontaniczny, nie wykupiono żadnych płatnych promocji.

Najliczniejsza grupa osób obserwujących fanpage mieści się w grupach wiekowych 25-34 i 35-44 lat. Udział kobiet i mężczyzn jest wyrównany (odpowiednio 47% i 52%). W przeważającej liczbie są to osoby z Polski. Udział osób z innych krajów jest znikomy, wśród nich przeważa Wielka Brytania i Niemcy. 786 osób deklaruje zamieszkanie w Warszawie, na drugim miejscu są Poznań i Kraków, a powyżej stu osób jest jeszcze Wrocław.

Na fanpage'u opublikowano 177 wpisów. Utworzono 6 wydarzeń: Bagna i miasta – światowy dzień mokradeł 2018 w Warszawie, Akcja CMok - wspomnienie storczyków, X liczenie żurawi w Mazowieckim Parku Krajobrazowym, Koniec lata w Mielniku – akcja ochrony muraw 18-23 września 2018, Konsultacje terminu zimowej akcji czynnej ochrony bagien i Food - Peatlands – Climate.

Fanpage dostaje niewiele wiadomości prywatnych – kilka na rok.

7. INTERWENCJE PRZYRODNICZE

Niszczenie muraw kserotermicznych w Pińczowie

Wiosną roku 2018 jeden z członków naszego stowarzyszenia zauważył, że jedne z najcenniejszych muraw kserotermicznych w Polsce położone na Górze Pińczowskiej (w sąsiedztwie tego miasta) są intensywnie niszczone przez nielegalne (jak się wydawało) rajdy “off-road”. Murawy te są np. jedynym w Polsce miejscem występowania szyplinu jedwabistego, a ponadto są miejscem występowania licznej populacji storczyka drobnokwiatowego i innych rzadkich, objętych ochroną gatunków. Oprócz zgłoszenia o szkodzie w środowisku przesłanego do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach, Stowarzyszenie wystąpiło o możliwość uczestnictwa w prowadzonym przez Regionalną Dyrekcję postępowaniu na prawach strony. Członkowie stowarzyszenia wzięli udział w wizji terenowej, która odbyła się na tym terenie w czerwcu 2018. W wizji uczestniczyli ponadto przedstawiciele RDOŚ w Kielcach, urzędu miasta w Pińczowie (właściciela gruntu) oraz przedstawiciele stowarzyszeń miłośników sportów motorowych. W trakcie wizji okazało się, że największe zniszczenia murawy powstały podczas oficjalnie zorganizowanego na tym terenie (pod auspicjami burmistrza Pińczowa) jesienią 2017 rajdu motorowego. Od tamtej pory nie otrzymaliśmy od RDOŚ w Kielcach, żadnych dalszych informacji na temat toczącego się postępowania.

8. PRACE ZLECONE PRZEZ INNE PODMIOTY REALIZOWANE PRZEZ CENTRUM OCHRONY MOKRADEŁ

W 2018 roku Centrum Ochrony Mokradeł zrealizowało 18 zleceń zewnętrznych otrzymanych w wyniku postępowań przetargowych oraz zapytań ofertowych. Większość z nich koordynował

Jan Kucharzyk. Ponadto członkowie Stowarzyszenia wykonywali inne prace zlecone posługując się afiliacją CMok i promując wiedzę o celach oraz osiągnięciach CMok.

1. Dokończenie prac terenowych - rozpoczętych w 2017 r. - związanych z inwentaryzacją nieleśnych siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej na terenie czterech obszarów Natura 2000 na Wyżynie Częstochowskiej (Ostoja Olsztyńsko-Mirowska, Ostoja Złotopotocka, Ostoja Kroczycka, Ostoja Śródkowojurajska). Zadanie wykonano na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach.

2. Członkowie Stowarzyszenia wykonali – podobnie jak w 2016 i 2017 roku – prace polegające na ochronie naturalnych zbiorowisk roślinnych w Parku Narodowym Gór Stołowych polegające na usunięciu rdestowca ostrokończystego. Zlecenie realizowane było na zamówienie wskazanego wyżej parku narodowego.

3. W sierpniu 2018 roku członkowie Stowarzyszenia wykonali drugą (z przewidzianych trzech) edycję monitoringu siedliska przyrodniczego 6210 (murawy kserotermicznie) oraz 1340 (śródlądowe halofilne łąki) na terenie rezerwatów przyrody woj. świętokrzyskiego. Zadanie wykonywane było na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

4. Od marca do września 2018 r. członkowie Stowarzyszenia przeprowadzili badania terenowe, a następnie przygotowali ekspertyzy przyrodnicze na potrzeby projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Ostoja Brzeźnicka i Ostoja Pomorzany (z wyjątkiem gruntów będących w zarządzie PGL LP). W ramach prac identyfikowano siedliska przyrodnicze oraz gatunki owadów, płazów i ssaków. Złożona dokumentacja posłuży (w 2019 r.) do przygotowania wskazanych dokumentów planistycznych. Prace realizowane były dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

5. Również od marca do września 2018 r. członkowie Stowarzyszenia przeprowadzili badania terenowe, a następnie przygotowali ekspertyzę przyrodniczą na potrzeby projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczysko Pięty (z wyłączeniem gruntów będących w zarządzie PGL LP). W ramach prac identyfikowano siedliska przyrodnicze oraz gatunki owadów. Złożona dokumentacja posłuży (w 2019 r.) do przygotowania wskazanego dokumentu planistycznego. Prace realizowane były dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

6. W tym samym okresie członkowie Stowarzyszenia przeprowadzili badania terenowe, a następnie przygotowali ekspertyzę przyrodniczą na potrzeby projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Skarżyskie (z wyłączeniem gruntów będących w zarządzie PGL LP). W ramach prac identyfikowano siedliska przyrodnicze oraz gatunki owadów. Złożona dokumentacja posłuży (w 2019 r.) do przygotowania wskazanego dokumentu planistycznego. Prace realizowane były dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

7. Od marca do listopada 2018 r. członkowie Stowarzyszenia przeprowadzili badania terenowe, a następnie przygotowali ekspertyzy przyrodnicze na potrzeby projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Łysogóry oraz Ostoja Jeleniowska (z wyłączeniem gruntów będących w zarządzie PGL LP oraz terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego). W ramach prac identyfikowano siedliska przyrodnicze, gatunki małży oraz gatunki owadów. Złożona dokumentacja posłuży (w 2019 r.) do przygotowania wskazanych dokumentów planistycznych. Prace realizowane były dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

8. W 2018 roku Stowarzyszenie wykonało II (i ostatni) etap prac realizowanych dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, polegających na wykonaniu inwentaryzacji sasanki otwartej, leńca bezpodkwiatkowego i haczykowca błyszczącego w Ostoi Knyszyńskiej oraz łąk świeżych, ziołorośli nadrzecznych, jezior ramienicowych, lipiennika Loesela i rzepika szczeciniastego w Ostoi Suwalskiej.

9. Od marca do sierpnia członkowie Stowarzyszenia przeprowadzili prace inwentaryzacyjne i monitoringowe związane z opracowaniem projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lipienniki w Dąbrowie Górniczej. Prace te stanowiły kontynuację działań rozpoczętych w roku 2017 i zakończyły się oddaniem dokumentacji wraz z propozycją rozszerzenia granic obszaru Natura 2000 Lipienniki w Dąbrowie Górniczej i zwiększeniem liczby przedmiotów ochrony w grudniu 2018 r. Prace realizowane były na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach.

10. Od maja do listopada 2018 roku Stowarzyszenie prowadziło zbiór nasion rzadkich gatunków roślin zielnych dla Leśnego Banku Genów Kostrzyca (w konsorcjum z firmą Tropem Natury Anna Szczepaniuk). W trakcie prowadzonych prac udało się pozyskać nasiona wszystkich taksonów, które w okresie obowiązywania umowy owocowały.

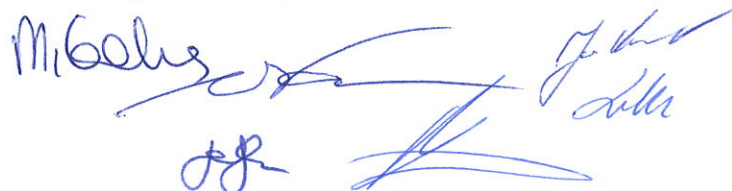
11. W październiku i listopadzie 2018 r. członkowie Stowarzyszenia przeprowadzili odkrzaczanie mechowiska położonego w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, w rejonie miejscowości Nowy Lipsk, na łącznej powierzchni ponad 13 ha. Na chronionym torfowisku występuje wiele rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, m.in. lipiennik Loesela, stopłamek krwisty podgatunek żółtawy i liczne gatunki mchów brunatnych, m.in. haczykowiec błyszczący. Prace wykonane zostały dla Biebrzańskiego Parku Narodowego i zakończyły się złożeniem pozyskanej biomasy w stosy. Jej wywóz okazał się niemożliwy, ze względu na brak odpowiedniej grubości pokrywy lodowej i został przełożony na 2019 r.

12. W sierpniu 2018 r. wykonaliśmy inwentaryzację siedliska przyrodniczego 7230 w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Wietcisy. W trakcie prac stwierdziliśmy, że ten przedmiot ochrony występuje tylko w postaci jednego, silnie zaburzonego płatu o niewielkiej powierzchni. Zlecenie wykonane było dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku.

13. Od marca do października 2018 r. członkowie stowarzyszenia Centrum Ochrony Mokradał wykonali badania i przygotowali ekspertyzę wraz z projektem zarządzenia dla planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Niebieskie Źródła. Inwentaryzacją objęte były siedliska przyrodnicze, płazy (traszka grzebieniasta) oraz ssaki (bóbr europejski). W trakcie prac określono m.in. rzeczywistą listę siedlisk z Załącznika I DŚ i gatunków z Załącznika II DŚ występujących na przedmiotowym obszarze. Zlecenie zostało wykonane dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi.

14. W listopadzie i grudniu 2018 r. rozpoczęliśmy prace nad inwentaryzacją gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska (poza gruntami zarządzanymi przez PGL LP i poza obszarem Białowieskiego Parku Narodowego) - rzepika szczeciniastego, leńca bezpodkwiatkowego i sasanki otwartej, a także rzepika szczeciniastego i haczykowca błyszczącego w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy (również poza gruntami zarządzanymi przez PGL LP). Prace te ograniczały się do prac kameralnych, w tym kwerendy danych literaturowych. Główne prace inwentaryzacyjne prowadzone będą w 2019 r. Ich zleceniodawcą jest Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku.

15. Przez cały sezon wegetacyjny 2018 r. trwały prace nad inwentaryzacją siedlisk torfowiskowych oraz identyfikację nielegalnych źródeł wody w ich obrębie na terenie obszaru

Natura 2000 Beskid Żywiecki. Stanowiły one drugi z trzech etapów prac (w 2017 r. przeprowadzono tylko prace kameralne), które zakończone zostaną w 2019 r. Zleceniodawcą tych prac jest Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach.

16. W 2018 r. jeden z członków stowarzyszenia wziął udział w europejskiej konferencji Society for Ecological Restoration w Reykjavíku z referatem pt. "Ecological restoration information among the tourism infrastructure: the diversity in time and space", przedstawiając propozycje projektów z zakresu ochrony bioróżnorodności. Zleceniodawcą prac była firma CEMEX.

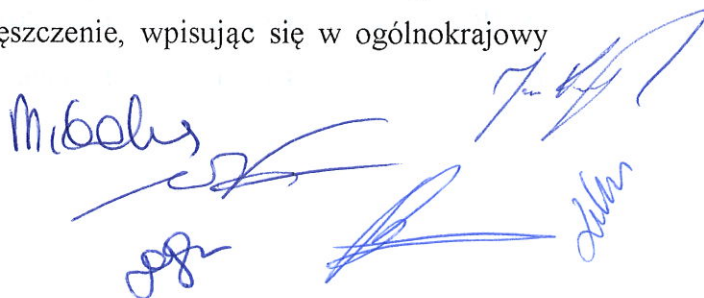
17. W 2018 r. Centrum Ochrony Mokradeł przeprowadziło zbiór materiału genetycznego, nasiennego i roślinnego z wybranych rzadkich lub kryptycznych gatunków roślin występujących w Puszczy Białowieskiej. Prace wykonane zostały dla Leśnego Banku Genów Kostrzyca.

18. W 2018 r. Stowarzyszenie opracowało analizę hydromorfologiczną dla trzech pilotażowych odcinków projektowanej drogi wodnej E40. Zlecenie zostało wykonane dla Zoologische Gesellschaft Frankfurt von 1858 e.V.

19. W 2018 r. dwu z członków stowarzyszenia zbierało materiał biologiczny (liście i nasiona) z wybranych rzadkich i ustępujących gatunków roślin występujących na mokradłach i murawach Polski. Prace wykonane zostały dla PAN Ogrodu Botanicznego – CZRB w Powsinie w ramach projektu „FlorIntegral” (m.in.: starodub łąkowy, niebielistka trwała niżowa, skalnica torfowiskowa) oraz działań statutowych (ponikło sutkowate, kosaciec syberyjski, mieczyk dachówkowaty).

9. LICZENIE ŻURAWI W MAZOWIECKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM

31 marca 2018 roku odbyła się 10. edycja akcji liczenia żurawi w Mazowieckim Parku Krajobrazowym. Ekipa 22 ochotników doliczyła się 14 par lęgowych (charakterystyczny głos godowy w duecie) oraz 7 osobników o niepotwierdzonej lęgowości. Żurawie obserwowane lub słyszane były z każdego z wyznaczonych punktów nasłuchowych. Szczególnie obfite obserwacje mieli wolontariusze w rejonie Augustówki oraz tradycyjnie na Bagnie Całowanie. Populacja lęgowa żurawia na obszarze południowej części Mazowieckiego Parku Krajobrazowego utrzymuje dużą liczebność i zagęszczenie, wpisując się w ogólnokrajowy

trend wzrostowy populacji tego gatunku. Liczenie żurawi zorganizował członek Stowarzyszenia, Michał.

10. INWENTARYZACJA I MONITORING BEZLISTU OKRYWOWEGO W POLSCE

W 2018 roku członkowie Stowarzyszenia, w ramach działalności statutowej, kontynuowali inwentaryzację i monitoring bezlistu okrywowego *Buxbaumia viridis* na Pogórzu Cieszyńskim oraz w innych częściach Polski - w Bieszczadach i w Puszczy Białowieskiej. W trakcie badań udało się odnaleźć nowe skupienia gatunku w Beskidzie Śląskim oraz potwierdzić jego występowanie w rezerwacie przyrody Czantoria. Odnalezione zostały również nowe populacje w Puszczy Białowieskiej, w tym na terenie oddziału 256 w rezerwacie ścisłym Białowieskiego Parku Narodowego. Odnaleziono także nowe stanowiska bezlistu okrywowego w Bieszczadach, na terenie Nadleśnictwa Baligród.

11. INWENTARYZACJA RDESTNICY WYDŁUŻONEJ I LIPIENNIKA LOESELA W POLSCE, CZECHACH I SŁOWACJI

W 2018 członkowie Stowarzyszenia (Adam Kapler, Jan Kucharzyk, Łukasz Krajewski), w ramach działalności statutowej, kontynuowali inwentaryzację stanowisk naturalnych, prace kameralne i badania nad rozmieszczeniem, liczebnością populacji oraz mechanizmami zaniku lipiennika Loesela i rdestnicy wydłużonej w Polsce oraz krajach sąsiednich w ramach czeskiego projektu: „Srovnání ekologických nároků a genetické variability českých a polských populací kriticky ohroženého druhu *Potamogeton praelongus* a *Liparis loeselii*. The comparison of ecology and genetic variability of the Czech and Polish populations of the critically endangered species *Potamogeton praelongus* and *Liparis loeselii*” No. 2107/2016.

12. WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI REALIZOWANA PRZEZ CENTRUM OCHRONY MOKRADEŁ

Koalicja „Ratujmy Rzeki”

Centrum Ochrony Mokradeł uczestniczyło w pracach Koalicji Ratujmy Rzeki poprzez regularny udział w spotkaniach komitetu sterującego (spotkania fizyczne i za pośrednictwem

komunikatora internetowego). Począwszy od czerwca 2018 roku CMok zrezygnował z funkcji sternika KRR z powodu ograniczeń czasowych. Niezależnie od tego Stowarzyszenie pozostaje czynnym członkiem koalicji.

„Rezerваты przyrody - czas na comeback!”

W 2016 roku Centrum Ochrony Mokradeł weszło w skład koalicji organizacji pozarządowych w ramach koordynowanego przez Klub Przyrodników programu „Rezerваты przyrody - czas na comeback!”, a Paweł Pawlikowski został współkoordynatorem projektu dla województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. Celem tego działania jest przygotowanie „shadow list” dla rezerwatów przyrody w Polsce i w dalszej kolejności uzupełnienie braków w krajowej ochronie rezerwatowej. W ramach ww. programu Paweł Pawlikowski wziął udział w lutym 2018 w spotkaniu regionalnych koordynatorów programu, które odbyło się w Łodzi. W trakcie tego spotkania zaprezentował on pokrótce charakterystykę województw, którymi się zajmuje, pod względem ochrony rezerwatowej oraz proponowane do objęcia ochroną rezerwatową obszary. Rozpoczęły się prace na rzecz powołania rezerwatu przyrody “Czarcia Kępa” w województwie warmińsko-mazurskim, chroniącego grądy zboczowe i źródłiska ze stanowiskami gatunków górskich.

CZŁONEK ZARZĄDU

Magdalena Galus

CZŁONEK ZARZĄDU

Paulina Dzierżę

CZŁONEK ZARZĄDU

Łukasz Kozub

CZŁONEK ZARZĄDU

Jan Kucharzyk

PRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU

Paweł Pawlikowski

CZŁONEK ZARZĄDU

Wiktor Kotowski